

۱۰. تب مالت	۱. مالاریا
۱۱. سالک	۲. کچلی‌ها
۱۲. شپش	۳. گال
۱۳. سوء مصرف مواد	۴. اختلالات ناشی از کمبود ید
۱۴. کرم‌های روده‌ای	۵. فشار خون
۱۵. بیماری‌های قلبی	۶. بیماری قند (دیابت)
۱۶. تب روماتیسمی	۷. اچ آی وی
۱۷. آشنایی با بیماری‌های منتقله از ناقلین	۸. تالاسمی
	۹. معلولیت‌ها

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات
کتاب پنجم □ آشنایی با بیماری های شایع

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

مرکز مدیریت شبکه

با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

عنوان: آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین

(مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت، کتاب پنجم: آشنایی با بیماری های شایع)

گروه مؤلفان: دکتر گویا، محمد مهدی، دکتر کلانتری، ناصر. دکتر شیرزادی، محمد رضا
دکتر بنکدار، شیرین. توحیدی، میترا. جلالیان، ناهید. قراچورلو، فرانک. حاج رسولی ها،
هما.

تهیه شده در:

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت شبکه
واحد جلب مشارکت مردمی و هماهنگی بین بخشی

مرکز مدیریت بیماری های واگیر
اداره بیماری های منتقله از دام به انسان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴

تیراژ: ۹۵۰۰۰ جلد

حق چاپ برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محفوظ است.

(توزیع رایگان)

زمانی که خرد جمعی و مشترک بین مردمان یک سرزمین شکل بگیرد؛
بهار پیشرفت و توسعه برای آن سرزمین زودتر از راه می‌رسد

مقدمه: گسترش بیماری های منتقله از ناقلین (به طور عمده خانواده حشره ها، خانواده عنکبوت ها و حلزون ها) در دنیا اجتناب ناپذیر است. به دلیل اهمیت این موضوع سازمان جهانی بهداشت شعار سال ۲۰۱۴ خود را تحت عنوان موجودات کوچک، تهدید بزرگ (Small creature, Big threat) به این نوع بیماری ها اختصاص داده است.

ناقلین موجب انتقال بیش از ۱۶۰ نوع بیماری در انسان می شوند. برخی از این بیماری ها مانند مالاریا و بیماری دنگ گسترش جهانی دارند و سایر بیماری ها برحسب محل زندگی ناقل در حال گسترش هستند. مالاریا شناخته شده ترین بیماری این گروه است. سالانه ۳ میلیارد نفر در دنیا در معرض خطر مالاریا قرار دارند و ۲۱۹ میلیون نفر به این بیماری مبتلا می شوند. بیشترین میزان مرگ و میر ناشی از ناقلین را به این بیماری اختصاص داده است.

بیماری دنگ ۳۹۰ میلیون نفر را سالانه مبتلا می کند، از این تعداد ۲,۱۰۰,۰۰۰ مورد مبتلا به نوع شدید بیماری شده و بستری می شوند.

سالک از این گروه بیماری ها است که در دنیا در حال گسترش است و کالآزار بعنوان بیماری که در صورتی که به موقع تشخیص و درمان نشوند، موجب مرگ بیمار می گردد، تب خونریزی دهنده کریمه کنگو به دلیل مرگ و میر قابل توجه (تا ۴۰٪) و خطر سرایت آن از انسان مبتلا به سایر افراد به خصوص در بیمارستان اهمیت ویژه ای دارد.

مناطق فقیر نشین با سطح بهداشت پائین به دلیل داشتن محیط مناسب برای تکثیر ناقلین در معرض خطر بیشتری هستند. به دلیل پیچیدگی کنترل ناقلین کنترل این بیماری ها بسیار پر زحمت و مشکل می باشد و ضرر و زیان اقتصادی آن ها به دلیل ناتوانی و مرگ بیماران بسیار سنگین است و به جز بیماری تب زرد، واکسن موثری برای سایر این بیماری ها وجود ندارد. حتی در صورت تشخیص به موقع درمان این بیماری ها کار ساده ی نیست. پدیده مقاومت به حشره کش ها و دارو ها نیز مشکل را پیچیده تر می کند. این بیماری ها بالقوه تحت تاثیر روش زندگی افراد و تغییرات آب و هوا قرار می گیرند و اپیدمیولوژی واقعی این بیماری ها روشن نیست. از طرفی آثار مخرب و مصیبت بار آن برای خانواده ها و جامعه زیاد است.

تجربه نشان داده است یکی از بهترین راه های مبارزه با این نوع بیماری ها آموزش و اطلاع رسانی صحیح به مردم و رعایت نکات بهداشتی است. هر جا اطلاعات مردم بیشتر و ارتباط آن ها با مسئولین بهداشتی بهتر باشد، بیماری به نحو موثرتری کنترل و از گسترش آن پیشگیری خواهد شد.

این کتاب به منظور آشنایی داوطلبان سلامت و عموم جامعه با بیماری های منتقله از ناقلین، به همت کارشناسان اداره بیماری های منتقله توسط ناقلین و واحد مشارکت مردمی وزارت بهداشت و دانشگاه علوم پزشکی همدان تدوین شده است تا بدین وسیله بتوان با حساس سازی و جلب حمایت مسئولین و آموزش موثر و گسترده به جامعه از خسارت و آسیب های ناشی از این نوع بیماری ها بر سلامت جامعه جلوگیری نمود.

دکتر محمد مهدی گویا

رئیس مرکز مدیریت بیماری های واگیر

تجربه ثابت کرده است که برای دستیابی به توسعه‌ی اجتماعی پایدار به همیاری تک‌تک افراد جامعه نیاز است، توسعه‌ی سلامت که یکی از زیربنایی‌ترین ابعاد تکامل اجتماعی بشر است، شاید بیش از جنبه‌های دیگر توسعه نیازمند همکاری عمومی می‌باشد، چرا که آگاهی، احساس مسئولیت و اقدام عملی تک‌تک افراد جامعه برای تأمین سلامت عمومی ضروری است.

داوطلبان سلامت محلات، پیش‌تازان این همیاری عمومی هستند که قدم در راه مشارکت مردم در تأمین و توسعه‌ی سلامت جامعه گذاشته‌اند. داوطلبان سلامت محلات سعی دارند حقایق اساسی مورد نیاز برای رسیدن به سلامت فردی، خانوادگی و اجتماعی را بخوبی فراگیرند و آن‌ها را به زبان خود مردم به همسایگان شان منتقل کنند.

در برنامه داوطلبان سلامت ما به دنبال توانمند سازی مردم برای مشارکت بیشتر آنان در بهبود سلامتی خودشان هستیم. تجربیات و شواهد متعدد بیانگر آن است که مردم تنها در مواردی که برایشان مهم است بطور داوطلبانه شرکت می‌کنند. همچنین یکی از اصول اساسی در تغییر رفتار بهداشتی مردم در این است که به آنان نقش بیشتری برای بهبود سلامت خودشان بدهیم. لذا با توجه به آنچه که به اجمال گفته شد طراحی و تدوین مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت از سال ۱۳۷۴ شروع و تاکنون بیش از ۴۲ عنوان کتاب از این مجموعه به چاپ رسیده است.

هدف مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات آن است که در یادگیری دانستنی‌ها و مهارت‌های زندگی سالم به داوطلبان سلامت کمک کند و در فعالیت‌های فردی و گروهی، انتقال پیام‌ها به مردم و ترویج رفتارهای زندگی سالم و مولد راهنمای آنان باشد. در این برنامه با حساس سازی و تغییر رفتار بهداشتی مردم موجب درگیری فعال آنان در عوامل مؤثر بر سلامت محلات می‌شوند. در کتاب‌های این مجموعه بستر لازم برای کمک مردم به حل مشکلات بهداشتی محلات فراهم می‌شود. آنان می‌توانند با راهنمایی مربیان خود با ایجاد هماهنگی و همکاری با سازمان‌های مؤثر در توسعه جامعه از منابع سازمانی مختلف نیز در بهبود سلامت محلات استفاده کنند.

برای طراحی کتاب‌های مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت از اصول آموزشی جدید و روش‌های مشارکتی و رویکرد آموزش همسانان استفاده شده است. بدین معنی که در جریان آموزش، داوطلبان سلامت محلات نیز تجربه‌ها و آموخته‌های خود را به یکدیگر منتقل خواهند کرد. تهیه‌کنندگان این مجموعه سعی داشته‌اند اصول آموزش مشارکتی و آموزش همسانان را با خصوصیات برنامه‌ی داوطلبان سلامت محلات و شرایط فرهنگی جامعه منطبق کنند و از این راه آموزش بهداشت را به باورها، تجربه‌ها و زندگی واقعی مردم نزدیک‌تر کنند. اثربخشی استفاده از این شیوه آموزشی در تغییر رفتار مردم نسبت به روش‌های سنتی متداول توسط بسیاری از صاحب‌نظران آموزش سلامت کشور را می‌توان نشانه‌ی توفیق در این راه دانست و به ضرورت تداوم آن دلگرم بود.

دکتر ناصر کلانتری

رئیس مرکز مدیریت شبکه

چگونه از این کتاب استفاده کنیم؟

این کتاب از چه قسمت‌هایی تشکیل شده است؟

قسمت‌های اصلی این کتاب عبارتند از:

■ **مقدمه:** در ابتدای کتاب، یک توضیح مختصر درباره‌ی موضوع آن آورده شده است تا بتوانید با اهمیت موضوع و جنبه‌های مختلف آن آشنایی پیدا کنید.

■ **اهداف:** با مطالعه‌ی اهداف خواهید دانست که پس از پایان آموزش این کتاب، چه آگاهی‌ها و مهارت‌هایی به دست خواهید آورد.

■ **کاربرد‌ها:** با مطالعه‌ی این قسمت از برخی از کاربرد‌های مطالب این کتاب مطلع خواهید شد. بعضی از این کارها را می‌توان به تنهایی انجام داد ولی بعضی از آنها به اقدام گروهی شما نیاز دارد. این فعالیت‌ها فقط چند پیشنهاد هستند. ده‌ها کاربرد دیگر وجود دارد که به فکر شما و همکاران‌تان خواهد رسید و می‌توانید به این فهرست اضافه کنید.

■ **اطلاعات مورد نیاز از محله:** از آنجا که شما داوطلبان سلامت در جریان آموزش خود باید برای آموزش مردم محله برنامه‌ریزی کنید، لازم است مردم محله‌تان را بهتر بشناسید، باورها و سنت‌های خوب و بد مردم را تشخیص دهید و نیازهای آن‌ها را بدانید.

برای این منظور بحث‌هایی در لابلای درس‌های کتاب قرار داده شده که «در محله» نامیده شده‌اند. برای اینکه بحث‌های «در محله» به واقعیت نزدیک‌تر باشند، لازم است شما قبل از جلسه بحث، اطلاعاتی از مردم محله بدست بیاورید. سؤال‌هایی که در قسمت «اطلاعات مورد نیاز از محله» می‌بینید خلاصه‌ای از سؤال‌های «در محله» است. هدف این قسمت آماده کردن شما برای بحث‌های بسیار مهم «در محله» است.

با مطالعه‌ی این قسمت خواهید دانست که باید بیشتر به چه مسائلی در روابط و رفتارهای مردم دقت کنید.

■ **درس‌ها:** مطالب این کتاب به صورت پاسخ چند سؤال مرتب شده است. برای روشن شدن موضوع در پاسخ هر سؤال یک یا چند درس طراحی شده است. هر درس این کتاب از یک یا چند فعالیت آموزشی تشکیل شده است که با علامت ▼ مشخص شده‌اند. این فعالیت‌های آموزشی انواع مختلفی دارند، از جمله:

☐ بحث عمومی	☐ یک مشورت
☐ کار گروهی	☐ کار عملی
☐ یک یا چند مسئله	☐ بررسی نمونه
☐ مشاهده	☐ ماجرای تصویری
☐ بازدید	☐ داستان ناتمام

این فعالیت ها برای یادگیری دانستنی های بهداشتی و کسب مهارت های عملی در هر درس گنجانده شده اند و در این فعالیت ها مربی به شما کمک خواهد کرد تا تجربه، احساس و فکر خود را با سایر داوطلبان سلامت در میان بگذارید.

در انتهای هر درس چند دانستنی بهداشتی وجود دارد که در داخل یک مربع با زمینه رنگی آورده شده است. انتظار می رود این دانستنی ها را پس از پایان بحث و فعالیت در خاطر نگه دارید. یک نوع خاص از فعالیت های آموزشی بحث های «در محله» است که در بالا توضیح داده شد. این بحث ها از مهم ترین قسمت های کتاب هستند که کمک می کنند مطالب کتاب به واقعیت های جامعه ای شما نزدیک تر شود. نتیجه ای بحث های «در محله» در پایان دوره ای آموزشی این کتاب استفاده خواهد شد.

■ **تمرین انتقال پیام ها:** آخرین سؤالی که در این کتاب باید پاسخ بدهید آن است که: «چگونه پیام هایمان را به مردم انتقال دهیم؟» فراموش نکنید که مهم ترین انتظاری که نظام سلامت از شما دارد آن است که آموخته های خود را به مردم محله و همسایه های اطراف تان منتقل کنید. برای این کار باید برنامه ریزی و تمرین کرد. نتیجه ای بحث های «در محله» در این جلسات استفاده خواهد شد. ابتدا باید مسائل مهم محله خودتان را شناسایی و برای رفع آنها برنامه ریزی کنید. سپس به صورت گروهی برای تهیه پوستر، روزنامه دیواری، جزوه و... با یکدیگر همکاری می کنید. برای اینکه بتوانید در مقابل مردم خوب سخنرانی کنید، باید تمرین «چهره به چهره» را انجام دهید و برای همکاران خودتان صحبت کنید. در آخر برای پیدا کردن مهارت کافی در گفتگو با مردم با «ایفای نقش» اشکالات ارتباطی خود را خواهید شناخت. آموزش این کتاب بدون برگزاری جلسات تمرین انتقال پیام ها ناقص است. از مربی خود بخواهید حداقل ۳ جلسه را برای این فعالیت ها اختصاص دهد.

■ **خودآزمایی:** پس از پایان آموزش هر کتاب، برای مطمئن شدن از یادگیری مطالب و استفاده صحیح از آنها می توانید به سؤال های «خودآزمایی» پاسخ دهید. سؤال های « آیا می دانم؟ » مربوط به یادگیری دانستنی های بهداشتی است. سؤال های « آیا می توانم؟ » مربوط به کسب مهارت ها است. سؤال های « آیا پیام هایمان را به مردم منتقل کرده ایم؟ » مربوط به فعالیت هایی است که باید برای آموزش مردم محله انجام شود. سؤال های « آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟ » مربوط به ارزشیابی فعالیت های شما است. با پاسخ به این سؤال ها می توانید میزان موفقیت خود را بسنجید و اشکال های کارتان را بشناسید.

■ چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟

قبل از شروع آموزش کتاب باید میزان آگاهی و نگرش ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش خود را براساس سؤالات و چک لیست موجود در بخش پایش و ارزشیابی هر کتاب، بررسی نمایید. سه ماه پس از پایان آموزش هر کتاب مجدداً میزان تغییرات دانش، نگرش و عملکرد همان خانوارها توسط داوطلبان، زیر نظر مربی سنجیده شود.

چگونه این کتاب را انتخاب کنیم؟

اگر این کتاب اولین یا تنها کتابی است که از مجموعه‌ی آموزشی داوطلبان سلامت محلات می‌بینید، دست نگه دارید. این مجموعه بیش از ۴۲ جلد کتاب دارد و شما می‌توانید برحسب وضعیت محله‌تان و با کمک مربی خود کتاب‌هایی را انتخاب کنید که بیشتر مورد نیاز شماست. وقت را با کتاب‌هایی که مورد نیازتان نیست از دست ندهید. در صفحه‌ی داخلی جلد این کتاب، قسمت‌های مختلف مجموعه‌ی آموزشی شما معرفی شده است.

در چه مواقعی می‌توان از این کتاب استفاده کرد؟

■ **در کلاس آموزش:** شما این کتاب را در جریان آموزش خود از مرکز بهداشتی درمانی دریافت خواهید کرد و طبق برنامه‌ی که مربی خواهد ریخت، به تدریج آن را مطالعه خواهید کرد. مربی برای هر جلسه یک یا چند درس را در نظر خواهد گرفت. پس از پایان درس‌ها طی سه جلسه یا بیشتر برای انتقال پیام‌ها به مردم تمرین خواهید کرد.

■ **در آموزش مردم:** شما می‌توانید پس از پایان آموزش خودتان از بحث‌ها و روش‌هایی که در این کتاب نوشته شده برای آموزش مردم محله استفاده کنید. بهتر است این روش‌ها را با شرایط فرهنگی محله‌تان مطابقت دهید.

به علاوه شما می‌توانید از تصاویر و نکته‌های این کتاب در مواد آموزشی که تهیه می‌کنید استفاده ببرید.

■ **برای یادآوری:** اگر مدتی پس از پایان آموزش، نکته‌هایی را فراموش کرده باشید می‌توانید با مراجعه به مربع‌های خاکستری آن‌ها را دوباره بخوانید.

و یک استفاده‌ی دیگر: شما می‌توانید این کتاب را برای مطالعه در اختیار افراد خانواده و همسایگان خود قرار دهید.

۱ مقدمه
۲ اهداف
۳ کاربرد ها
۴ اطلاعات مورد نیاز از محله
۶ ۱- بیماری های منتقله از ناقلین چه اهمیتی دارند؟
۶ الف)بیماری های منتقله از ناقلین کدامند؟
۷ ب)عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین چیست؟
۹ پ)راه های پیشگیری از گسترش بیماری های منتقله از ناقلین کدامند؟
۱۲ ۲- بیماری دنگ چیست؟
۱۲ الف)علائم بیماری دنگ چیست؟
۱۳ ب)ابتلای به بیماری دنگ چه مراحل دارد؟
۱۶ پ)راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ کدامند؟
۱۸ ۳- بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چیست؟
۱۸ الف)بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چگونه به انسان منتقل می شود؟
۱۹ ب)علائم بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو کدامند؟
۲۱ پ)راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو کدامند؟
۲۵ ۴- بیماری لیشمانیوز جلدی(سالک) چیست؟
۲۵ الف)وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی(سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان چگونه است؟
۲۷ ب)عامل بیماری لیشمانیوز جلدی(سالک) چیست؟
۲۹ پ)بیماری لیشمانیوز جلدی(سالک) از چند مرحله تشکیل شده است؟
۳۰ ث)راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی(سالک) کدامند؟
۳۳ ۵- بیماری لیشمانیوز احشایی(کالاآزار) چیست؟
۳۳ الف)شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) چگونه است؟
۳۵ ب)بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) دارای چه علائمی می باشد؟
۳۷ پ)راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی(کالاآزار) کدامند؟
۴۰ ۶- چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟
۴۴ خودآزمایی
۴۸ ۷- چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟
۵۵ فهرست منابع

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین

بیماری های منتقله از راه ناقلین بیشتر در نواحی گرمسیری و نیمه گرمسیری دنیا و در محل هایی که دسترسی به آب آشامیدنی سالم موجود نیست و مشکلات بهداشتی وجود دارد، دیده می شود و بیش از نیمی از مردم جهان در معرض خطر ابتلای به این بیماری ها هستند. (ناقلین یا بند پایان موجودات کوچکی هستند که بیماری را از مخزن حیوانی یا انسان مبتلا به فرد سالم منتقل می کنند: مانند پشه ها، کنه ها، کک ها، مگس ها) ۱۷٪ از کل بیماری های عفونی را بیماری های منتقله از راه ناقلین شامل می شود. مهم ترین این بیماری ها سالک، کالآزار، مالاریا، تب دنگ و تب خونریزی دهنده کریمه کنگو می باشد. برای بسیاری از آن ها درمان اختصاصی وجود ندارد و به جز تب زرد و آنسفالیت ژاپنی سایر این بیماری ها واکسن ندارند. بیماری دنگ یکی از بیماری های منتقله از ناقلین می باشد و بیش از سایر بیماری های این گروه در حال گسترش است. در حال حاضر ۴۰٪ از جمعیت جهان در معرض خطر بیماری دنگ هستند و بروز این بیماری در ۵۰ سال گذشته ۳۰ برابر شده است. کشنده ترین بیماری منتقله از ناقلین، مالاریا است که در سال ۲۰۱۲ باعث مرگ ۶۶۰ هزار نفر شده است. سالیانه ۱/۳ میلیون مورد جدید سالک و ۵۰۰۰۰۰ مورد جدید کالآزار در دنیا اتفاق می افتد که منجر به ۲۰ تا ۳۰ هزار مرگ می گردد. تجارت جهانی، مسافرت، محیط زندگی غیر بهداشتی و شهرنشینی در انتقال این بیماری ها موثر هستند.

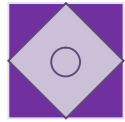
فقط يك گزش ساده توسط ناقلین برای انتقال کافی است

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۱

اهداف

پس از پایان جلسه های آموزشی این کتاب انتظار می رود بتوانید:

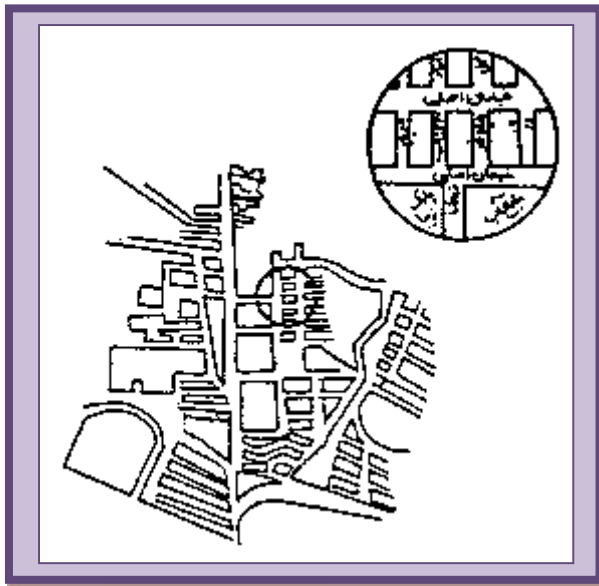
- ۱) اهمیت بیماری های منتقله از ناقلین را بدانید.
- ۲) بیماری های منتقله از ناقلین را بشناسید.
- ۳) عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین را بدانید.
- ۴) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری های منتقله از ناقلین را شناسایی کنید.
- ۵) علائم ابتلای به بیماری دنگ را بشناسید.
- ۶) مراحل ابتلای به بیماری دنگ را بدانید.
- ۷) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ را شناسایی کنید.
- ۸) راه های انتقال بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را بشناسید.
- ۹) علائم بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را بدانید.
- ۱۰) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را شناسایی کنید.
- ۱۱) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان را بدانید.
- ۱۲) عامل بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را بشناسید.
- ۱۳) مراحل ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را بدانید.
- ۱۴) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را شناسایی کنید.
- ۱۵) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را بدانید.
- ۱۶) علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را بشناسید.
- ۱۷) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را شناسایی کنید.

با یادگیری مطالب این کتاب خواهید توانست :

- ۱) اهمیت بیماری های منتقله از ناقلین را توضیح دهید.
- ۲) بیماری های منتقله از ناقلین را نام ببرید.
- ۳) عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین را شرح دهید.
- ۴) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری های منتقله از ناقلین را نام ببرید.
- ۵) علائم ابتلای به بیماری دنگ را توضیح دهید.
- ۶) مراحل ابتلای به بیماری دنگ را شرح دهید.
- ۷) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ را توضیح دهید.
- ۸) راه های انتقال بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را شرح دهید.
- ۹) علائم بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را نام ببرید.
- ۱۰) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را شناسایی کنید.
- ۱۱) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان را شرح دهید.
- ۱۲) عامل بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را شناسایی کنید.
- ۱۳) مراحل ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را شرح دهید.
- ۱۴) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را شناسایی کنید.
- ۱۵) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را توضیح دهید.
- ۱۶) علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را شرح دهید.
- ۱۷) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را شناسایی کنید.

اطلاعات مورد نیاز از محله

- برای اینکه بدانید مردم محله ی شما چه عقیده ی دارند.

- برای اینکه مهم ترین نیازهای محله ی خودتان را شناسایی کنید.

- برای اینکه باورها و سنت های خوب مردم محله تان را تشخیص دهید.

- برای اینکه پیام های خودتان را با روش بهتری به مردم محله تان منتقل کنید.

قبل از شروع فعالیت های آموزشی

این کتاب، به سؤال های زیر فکر کنید، در زندگی روزانه و معمولی خود با مردم و همسایه ها به دنبال پاسخ آن ها باشید و در حین مرور بخش های «در محله» به آن ها پاسخ دهید. پاسخ این سؤال ها در جلسه ی «چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟» استفاده خواهد شد.

آیا مردم محله شما بیماری های منتقله از ناقلین را می شناسند؟

آیا مردم محله شما عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین را می دانند؟

آیا مردم محله شما می توانند راه های پیشگیری از گسترش بیماری های منتقله از ناقلین را شناسایی کنند؟

آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری دنگ را می شناسند؟

آیا مردم محله شما مراحل ابتلای به بیماری دنگ را می دانند؟

آیا مردم محله شما می توانند راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ را شناسایی کنند؟

آیا مردم محله شما راه های انتقال بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را می شناسند؟

آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را می دانند؟

آیا مردم محله شما می توانند راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را شناسایی کنند؟

آیا مردم محله شما وضعیت ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان را می دانند؟

آیا مردم محله شما عامل بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را می شناسند؟

آیا مردم محله شما مراحل ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را می دانند؟

آیا مردم محله شما می توانند راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را شناسایی کنند؟

آیا مردم محله شما اهمیت ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را می دانند؟

آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را می شناسند؟

آیا مردم محله شما می توانند راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را شناسایی کنند؟

بیماری های منتقله از ناقلین چه اهمیتی دارند؟

الف) بیماری های منتقله از ناقلین کدامند؟

درس اول

▼ بحث گروهی

به گروه های کوچک تقسیم شوید و با توجه به شکل زیر به این سوالات پاسخ دهید.
 آیا حشراتی که در شکل می بینید می توانند در انسان ایجاد بیماری کنند؟

 چه بیماری هایی از طریق این حشرات منتقل می شوند؟

 به نظر شما شناسایی بیماری های منتقله از ناقلین چه اهمیتی دارد؟

۱

دانستنی های سلامتی

ناقلین موجوداتی کوچک مانند پشه، کنه، کک، ساس و حلزون هستند که می توانند عوامل بیماری زا و انگل ها را از انسان یا حیوان آلوده به دیگران منتقل کنند. بیماری های منتقله توسط ناقلین، بیماری هایی هستند که به دلیل برخی ویروس ها، انگل ها و سایر عوامل بیماری زا توسط ناقل در انسان ها ایجاد می شوند. بعضی از مهم ترین این بیماری ها عبارتند از: مالاریا، دنگ، سالک و کالآزار، تب خونریزی دهنده کریمه کنگو، تب دره ریفت، تب زرد، و برخی بیماری های ویروسی و انگلی دیگر که می توانند کشنده نیز باشند. سیر علائم بالینی این بیماری ها از اشکال بدون علامت، با علائم خفیف تا بیماری های شدید با میزان کشندگی بالا متفاوت است.

همچنین برخی از این بیماری‌ها بدلیل تاثیر در تجارت بین‌المللی و تلفات دامی موجب ضرر و زیان قابل توجه می‌گردد. به دلیل علائم اولیه مشابه با بسیاری از بیماری‌ها، تشخیص اکثر آنها در مراحل اولیه بیماری دشوار است و با بسیاری از بیماری‌های پوستی، بثور و خونریزی دهنده تشخیص افتراقی دارد. بهره‌گیری از آزمایشات تشخیصی و توجه به شرایطی که هر بیماری ایجاد می‌کند، در تشخیص بسیار کمک کننده است.

درس دوم

ب) عوامل موثر در ایجاد بیماری‌های منتقله از ناقلین چیست؟

▼ چند نمونه

به موارد زیر توجه کنید به نظر شما چه عواملی در ابتلای این افراد به بیماری موثر بوده است؟

*محمدکودک ۵ ساله‌ی است که در مناطق حاشیه شهر زندگی می‌کند، دچار زخمی در صورت شده است که هر چه مادرش پماد می‌زند خوب نمی‌شود.

*محمود آقا در یک مغازه قصابی شاگردی می‌کند. او چند روزی است دچار تب و لرز شده است و از بینی و دهانش خون می‌آید.

*شیرین خانم یک هفته بعد از برگشت از هند دچار سردرد و استخوان درد شدیدی شده است.

*سلمان کودک ۵ ساله افغانی، به تازگی به همراه پدرش به ایران آمده است. او کودک رنگ پریده و کم خونی به نظر می‌آید و گاه گاهی تب خفیف می‌کند. در باره هر یک از نمونه‌ها بحث کنید.

.....
.....

آیا شما بیمارانی مشابه با موارد بالا را در محله خود می‌شناسید؟ در مورد علائم و نشانه‌های این افراد برای دوستان خود توضیح دهید؟

.....
.....

عوامل زیادی در گسترش بیماری های منتقله از ناقلین موثر هستند که مهم ترین آن ها عبارتند از:

✓ عوامل اجتماعی اقتصادی

فقر به دلیل ایجاد شرایط بد محل سکونت و وضعیت غیر بهداشتی نگهداری دام ها، وضعیت نامناسب دفع زباله ها و فاضلاب باعث افزایش ناقلین خواهد شد. در خانوارهای پرجمعیت انتقال بیماری از فرد آلوده به افراد سالم بیشتر خواهد شد. محل خواب نامناسب مانند روی زمین و بیرون از خانه شانس گزش را افزایش خواهد داد.

نوع شغل افراد به عنوان مثال دام دار، قصاب، جنگل بان و کشاورز در احتمال بروز بیماری موثرتر است.

✓ **سوء تغذیه:** کمبود بسیاری از مواد معدنی و رژیم غذایی نامناسب شرایط را برای افزایش خطر ناشی از این بیماری ها مناسب تر خواهد کرد.

✓ **جا به جایی جمعیت:** مهاجرت افراد غیر ایمن به مناطق بومی شرایط ابتلای به این نوع بیماری ها را افزایش خواهد داد.

✓ **تغییرات شرایط محیطی:** زندگی در حاشیه شهرها، سکونت در مناطق روستایی گسترش مزارع و دامداری ها به مناطق جنگلی احتمال بروز بیماری را افزایش خواهد داد.

✓ **تغییرات آب و هوایی:** افزایش بارندگی، تغییر درجه حرارت و میزان رطوبت، گرم شدن کره زمین و تخریب زمین شرایط انتقال بیماری از حیوان به انسان را آسان می کند.

فقر، وضعیت نامناسب محل سکونت، مشاغل مرتبط با دام و بارندگی های موسمی در مناطق گرمسیری موجب شیوع بیماری های منتقله از ناقلین می شوند.

پ (راه های پیشگیری از گسترش بیماری های منتقله از ناقلین کدامند؟

درس سوم

▼ کارگروهی

به دو گروه تقسیم شوید و در مورد راه های انتقال و پیشگیری از گسترش بیماری های منتقله از ناقلین با یکدیگر بحث کنید و نتایج بحث های خود را در جدول صفحه بعد یادداشت نمایید؟ در مورد نظرات گروه مقابل نیز بحث کنید.

.....

.....

.....

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۹

راه های انتقال بیماری های منتقله از ناقلین	راه های پیشگیری از بیماری های منتقله از ناقلین

۳	دانستی های سلامتی
	<p>اقدامات زیر می تواند از گسترش بیماری های منتقله از ناقلین پیشگیری کند:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ نصب توری و پرده مناسب بر پنجره ها و درب منازل. ✓ استفاده از پشه بند های آغشته به حشره کش. ✓ استفاده از دور کننده های حشرات. ✓ پوشیدن لباس های آستین بلند و شلوارهای بلند با رنگ های روشن. ✓ بهسازی محیط جهت عدم تجمع آب های راکد، جمع آوری به موقع نخاله ها و زباله ها و معدوم کردن مناسب آن ها. ✓ استفاده از دستکش و وسایل حفاظت فردی در هنگام ذبح دام. ✓ بهسازی محل نگهداری دام. ✓ قرنطینه حیوانات قبل از ذبح و استفاده از حشره کش ها دو هفته قبل از ذبح دام. ✓ پیشگیری از تماس با بیمار مبتلا (در مواردی که انتقال انسان به انسان وجود دارد). ✓ از بین بردن محل تکثیر و رشد پشه ها مانند: تایرهای مستعمل، آب گلدان ها و منابع نگهداری آب آشامیدنی و آب های راکد. ✓ عدم دستکاری ناقلین و له کردن آن ها با دست.

بیماری های منتقله از ناقلین

ناقلین شما را تهدید می کنند، در خانه و مسافرت

ناقلین موجودات کوچک

بیماری های خطرناکی را منتقل می کنند

به بیماری های زیر مبتلا شوید:

فقط با یک گزش ناقلین

ممکن است

● مالاریا

● تب دره ریفت

● تب زرد

● تب خونریزی دهنده کریمه کنگو

- بیماری های منتقله از ناقلین سالیانه موجب مرگ میلیون ها نفر می شوند
- بیش از نیمی از جمعیت جهان در معرض خطر این بیماری ها هستند

با اقداماتی ساده خود و خانواده را در برابر این موجودات کوچک خطرناک محافظت کنید

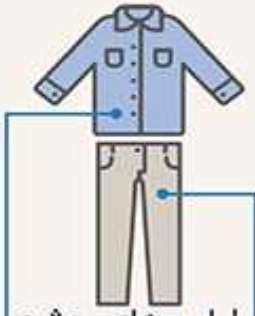
واکسیناسیون بر علیه تب زرد در صورت مسافرت به مناطق بومی

نصب توری مناسب بر پنجره ها

لباس های روشن با آستین و شلوار بلند بپوشیم

از دور کننده حشرات استفاده کنیم

از پشه بندهای آغشته به حشره کش استفاده کنیم

زیستگاه های حشرات را از بین ببریم

بر گرفته از: وب سایت سازمان جهانی بهداشت

راه های انتقال و پیشگیری از بیماری های منتقله از ناقلین

درس چهارم

▼ یک ماجرا

احمد ملوان است. او هفته گذشته برای مرخصی به خانه آمد. از همان روز اول حالش خوب نبود و سردرد، تب، تهوع و استفراغ داشت. برای مداوا به مرکز بهداشتی درمانی محله مراجعه کرد. دکتر گفت آنفلوآنزا گرفته است و باید علاوه بر مصرف دارو استراحت کند. حال احمد دیروز خیلی بدتر شد. او را با آمبولانس به بیمارستان بردند. در بیمارستان مشخص شد او بیماری دنگ دارد و به علت اینکه در مرکز بهداشتی درمانی نگفته بود که با کشتی به کشور سنگاپور رفته، دکتر تشخیص اشتباه داده است. در بیمارستان گفتند که احمد به نوع شدید بیماری دنگ مبتلا شده است. در مورد این ماجرا بحث کنید و به سوالات زیر پاسخ دهید:

به نظر شما چه عواملی در ابتلای احمد به این بیماری موثر بوده است؟.....

.....
 علائم دیگر بیماری دنگ چیست؟.....

.....
 آیا درمیان خانوارهای محله خود فردی را می شناسید که دارای علائم و بیماری مشابه باشد؟ در این مورد برای دوستان خود توضیح دهید؟.....

.....

۴

دانستنی های سلامتی

دنگ بیماری حاد ویروسی شبیه آنفلوآنزای شدید می باشد که پس از گزش پشه آئدس آلوده به یکی از چهار نوع ویروس دنگ به انسان منتقل می شود.

راه انتقال بیماری: پشه های آئدس پس از گزش افراد مبتلا آلوده شده و در گزشها بعدی موجب ابتلای سایر افراد می گردد. از زمان گزش پشه آلوده تا شروع علائم بالینی ۴ تا ۱۰ روز طول می کشد.

علائم بالینی: شروع ناگهانی تب بالا با حداقل دو علامت زیر:

✓ سردرد شدید، درد پشت کره چشم، درد عضلات خصوصا پشت کمر و مفاصل (تب)
استخوان شکن نام دیگر این بیماری است.

✓ برافروختگی صورت، قرمزی پوست.
 ✓ تهوع، استفراغ.
 ✓ بزرگی غدد لنفاوی.
 ✓ ضایعات جلدی به صورت راش و پرخونی چشم.

این علائم معمولا ۳ تا ۷ روز طول می کشد.

در نوع شدید بیماری که به آن **تب خونریزی دهنده دنگ و سندرم شوک دنگ** می گویند، این علائم دیده می شود:

درد شدید شکمی، استفراغ مداوم، تنفس تند، خونریزی از بینی و لثه ، بی اشتها، خستگی، ضعف و بی حالی و استفراغ خونی، سیانوز مرکزی، تعریق زیاد و سرد با پوست مرطوب. پس از گذشت ۲۴ تا ۴۸ ساعت از این علائم در صورتی که اقدام مناسب درمانی انجام نشود، فرد می میرد.

گزش پشه های آئدس آلوده به یکی از چهار نوع ویروس دنگ باعث بیماری دنگ می شود.

ب) ابتلای به بیماری دنگ چه مراحل دارد؟

درس پنجم

▼ چند نمونه

در یکی از استان های مجاور کشور افغانستان و پاکستان افراد با علائم زیر به بیمارستان ارجاع داده می شوند. بیماری همه آنها دنگ تشخیص داده شده است.

به نظر شما این افراد در کدام مرحله از بیماری دنگ قرار دارند؟

- دختری که با علائم سردرد و تهوع و استفراغ و راش پوستی مراجعه کرده است.

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۱۳

- مرد جوانی که خواب آلود و بیقرار است و دست پای او ورم کرده است.
 - مرد میانسالی که دچار نارسایی کلیه شده است.
 - پیرزنی که به دلیل نارسایی قلبی به کما رفته است.
 - زنی که دچار استفراغ دائم است و در معاینه کبد وی بزرگتر از حد عادی است.
- در مورد هر یک از نمونه ها بحث کنید.
-

آیا در میان خانوارهای محله خود فردی را می شناسید که دارای علائم و بیماری مشابه باشد؟ در این مورد برای دوستان خود توضیح دهید؟

.....

به نظر شما چه اقدام مناسبی برای این افراد می توان انجام داد؟

.....

۵

دانستی های سلامتی

این بیماری در اثر سکونت یا مسافرت به منطقه ی که در آن دنگ بومی بوده شامل: کشورهای مالزی، تایلند، هند، سنگاپور و عربستان(جده) به وجود می آید. همچنین احتمال گسترش بیماری از کشورهای همسایه افغانستان و پاکستان نیز وجود دارد. بیماری دنگ دارای مراحل مختلفی می باشد.

الف) بیماری دنگ بدون علائم هشدار دهنده:

در این سطح از درگیری بیمار تب به همراه حداقل دو علامت زیر را دارد:

✓ حالت تهوع و استفراغ

✓ بثورات

✓ درد در استخوان ها و مفاصل

✓ کاهش گلبول های سفید

ب) بیماری دنگ با علائم هشدار دهنده:

مورد مبتلا به بیماری دنگ بر اساس تعریف بالا به همراه حداقل یکی از موارد زیر:

✓ درد شکم یا حساسیت در لمس شکم

✓ استفراغ دائمی

✓ تظاهرات بالینی تجمع مایع (تشخیص این علامت توسط پزشک امکان پذیر می باشد).

✓ خونریزی مخاطی

✓ خواب آلودگی، بی قراری
✓ بزرگی کبد، بیشتر از ۲ سانتیمتر در زیر لبه دنده (تشخیص این علامت توسط پزشک امکان پذیر می باشد).
در این مرحله از بیماری، بیمار نیازمند به بستری در بخش مراقبت های ویژه بیمارستان می باشد.

پ) دنگ شدید، در این مرحله علائم زیر در بیمار بروز می کند:

- ✓ شوک
- ✓ تجمع مایع در ریه به همراه مشکل تنفسی
- ✓ خونریزی شدید
- ✓ تشنج، اختلال هوشیاری
- ✓ نارسایی قلب
- ✓ نارسائی کلیه

درمان بیماری دنگ شامل :

بستری فوری بیمار در بخش مراقبت های ویژه بیمارستان.
دریافت مایعات با نظر پزشک همراه با کنترل دقیق دفع ادراری و وزن بیمار در صورت لزوم تزریق خون و فراورده های آن نیز تجویز می شود.
تمامی بیماران مبتلا به بیماری دنگ نیازمند به بستری در بخش مراقبت های ویژه بیمارستان می باشد.

داوطلبان عزیز به فائوارهای خود آموزش دهید:

در صورت بروز هرکدام از این علائم فوراً " به پزشک مراجعه کنید:

درد شکم یا مساسیت در لمس شکم، استفراغ دائمی، مشکل تنفسی،

فونریزی شدید، اختلال هوشیاری

پ) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ کدامند؟

درس ششم

▼ بحث عمومی

به گروه های کوچک تقسیم شوید و با راهنمایی مربی خود در خصوص راه های کنترل بیماری دنگ بحث کنید؟

.....

.....

.....

.....

راه های کنترل بیماری دنگ :

- در حال حاضر مقابله با پشه ها آئدس موثرترین راه کنترل بیماری است. با استفاده از این روش ها ذیل می توان از تکثیر پشه آئدس جلوگیری کرد:
- ✓ غیر قابل نفوذ کردن محل نگهداری آب مانند: کولر ها، غیر قابل نفوذ کردن منابع نگهداری آب آشامیدنی، کوزه ها، سطل ها، بشکه ها و غیره.
 - ✓ جمع آوری صحیح زباله، برقراری سیستم های مناسب جمع آوری فاضلاب.
 - ✓ وسایلی که در آنها آب جمع می شود خصوصا در داخل و نزدیک به خانه ها جمع آوری و معدوم گردد.
 - ✓ آشغال هایی که امکان جمع شدن آب در آنها وجود دارد شامل: بطری ها، کنسروها، تایرهای مستعمل، ظروف پلاستیکی و غیره به صورت مناسب دفن گردد.
 - ✓ استفاده از لباس های کاملا پوشیده و آستین بلند.
 - ✓ استفاده از دور کننده های حشرات به خصوص برای کودکان و افراد مسن مانند اسپری و قرص های حشره کش.
 - ✓ به کار بردن پشه بند های آغشته به سم در هنگام استراحت
 - ✓ همه بیماران را باید در مقابل گزش محافظت نمود.

بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چیست؟

الف) بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چگونه به انسان منتقل می شود؟

درس هفتم

▼ بحث عمومی

آیا تا به حال از نزدیک با کسی که دچار بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو برخورد کرده اید؟.....

به نظر شما این بیماری از چه راه هایی به انسان سرایت می کند؟.....

آیا می دانید این بیماری در کدام منطقه از جهان بیشتر دیده می شود؟.....

۷

دانستنی های سلامتی

تب خونریزی دهنده کریمه کنگو یک بیماری ویروسی، حاد، تب دار و خونریزی دهنده می باشد که با مرگ و میر قابل توجه در انسان همراه است. ویروس بیماری توسط **کنه** در بین حیوانات و دام ها گسترش می یابد.

این بیماری از آسیا، آفریقا و اروپا گزارش شده و در ایران و کشورهای همسایه شامل: عراق، ترکیه، افغانستان و پاکستان نیز شایع می باشد. این بیماری در فصل گرم سال همزمان با فصل فعالیت ناقل (کنه ها) شیوع پیدا می کند.

راه انتقال بیماری تب کریمه کنگو به انسان :

- ✓ گزش توسط کنه یا دستکاری و له کردن آن بر روی پوست.
- ✓ تماس با خون و ترشحات، پوست و لاشه حیوان آلوده در هنگام ذبح دام یا کمک به وضع حمل دام و یا قطعه قطعه کردن گوشت تازه و یا خوردن جگر خام و نیم پز دام آلوده.
- ✓ تماس با خون و ترشحات آلوده بیماران (عفونت های بیمارستانی بسیار شایع است).
- ✓ احتمال ابتلای به بیماری در صورت مسافرت به یک منطقه روستایی آلوده.

تب خونریزی دهنده کریمه کنگو توسط کنه آلوده به انسان سرایت می کند.

ب) علائم بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو کدامند؟

درس هشتم

▼ یک داستان

برادر مریم خانم در مشهد زندگی می کند. او قصاب است و هفته گذشته بعد از ذبح یک گوسفند دچار تب و لرز، استفراغ و درد پشت پا شد. بعد از چند روز او دچار خونریزی از دهان و گوش شد. به نظر شما برادر مریم خانم به چه بیماری مبتلا شده است؟ در مورد آن بحث کنید.

آیا در میان خانوارهای محله خود فردی را می شناسید که دارای علائم و بیماری مشابه باشد؟ در این مورد برای دوستان خود توضیح دهید؟

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز دعوت نمائید به کلاس شما بیاید و در خصوص بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو توضیح دهد و به سوالات زیر پاسخ دهد؟
بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چگونه به انسان سرایت می کند؟

بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چه علائمی دارد؟

دوره نهفتگی بیماری پس از گزش کنه معمولا ۱ تا ۳ روز و پس از تماس با بافتها یا خون آلوده معمولا ۵ تا ۶ روز می باشد.

علائم بالینی بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو:

این بیماری از دو مرحله تشکیل شده است:

✓ **مرحله قبل از خونریزی:** شروع علائم ناگهانی است. بیمار دچار سردرد شدید، تب، لرز، درد عضلانی، خصوصا در ناحیه پشت و پاها می شود. ممکن است سایر علائم با حالت تهوع، استفراغ یا گلو درد و گاه با اسهال و درد منتشر شکمی و پرخونی خفیف حلق و ناحیه دهان ایجاد گردد.

✓ **مرحله خونریزی دهنده:** ۳ تا ۵ روز پس از شروع بیماری، خونریزی در مخاط و لکه های خون مردگی بخصوص در طول خط زیر بغلی و زیر پستان در خانم ها دیده می شود. ممکن است خون در مدفوع، ادرار و خونریزی از دهان، ملتحمه، گوشها، رحم و حتی خلط خونی پیدا شود. گاه خونریزی آنقدر شدید است که بیمار نیاز به تزریق خون دارد. در این مرحله بدلیل اختلالات انعقادی و خونریزی شدید یا نارسایی اعضای بدن، بیمار فوت می کند.

درمان: در صورت بروز تب به همراه علائم خونریزی در هر عضوی از بدن فرد، او را هرچه سریع تر به نزدیک ترین مرکز بهداشتی درمانی یا نزد پزشک ببرید.

داوطلبان عزیز به فانوارهای خود آموزش دهید:

در صورت بروز تب به همراه علائم خونریزی در هر عضو از بدن هر چه زودتر به نزدیک ترین مرکز بهداشتی درمانی و یا پزشک مراجعه کنند.

فونریزی از دهان پیشه گوش و فونریزی زیر جلدی از علائم تب کریمه کنگو می باشد.

پ) راه های پیشگیری از ابتلای به تب خونریزی دهنده کریمه کنگو کدامند؟

درس نهم

▼ کارگروهی

با راهنمایی مربی خود به دو گروه تقسیم شوید و با مشورت هم جدول صفحه بعد را تکمیل کرده و در مورد پاسخ هر گروه بحث کنید.

گروه های در معرض خطر ابتلای به تب خونریزی دهنده کریمه کنگو کدامند؟	این افراد چگونه در معرض خطر قرار می گیرند؟	راه های پیشگیری از ابتلای این افراد به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چیست؟

۹	دانستنی های سلامتی
<p>راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو به سه گروه در معرض خطر تقسیم می گردد:</p> <p>۱) کارکنان بهداشتی درمانی:</p> <p>استفاده از وسایل حفاظت فردی در هنگام تماس با بیماران، حمل و آزمایش نمونه های بالینی مشکوک، این وسایل شامل: کلاه، عینک، دو جفت دستکش، روپوش، گان، پیش بند پلاستیکی، چکمه یا پوشش کفش و ماسک مخصوص می باشد.</p> <p>معاینه دقیق پوست بیماران از نظر احتمال وجود کنه به منظور پیشگیری از انتقال بیمارستانی ویروس بسیار مهم است.</p> <p>جا بجا نکردن بیمار در صورت وجود خونریزی جهت پیشگیری از گسترش بیماری.</p> <p>۲) گروه های شغلی در تماس با دام:</p> <p>جهت جلوگیری از ابتلای به بیماری در افرادی که به دلیل شغلی در معرض ابتلای به بیماری می باشد رعایت موارد ذیل ضروری است:</p> <ul style="list-style-type: none"> - نگهداری دام ها با فاصله معینی از محل زندگی. - عدم خرید و مصرف دام های قاچاق. 	

- هنگام تماس با هر نوع دام یا لاشه آن از وسایل حفاظتی شامل کلاه، ماسک، عینک، دستکش، روپوش، پیش بند پلاستیکی و چکمه استفاده کنند.

- بهسازی کشتارگاه ها و انجام اقدامات خاص در هنگام ذبح دام.

- در هنگام ذبح دام از رفتار هایی مانند نگه داشتن کارد قصابی با دندان خودداری کنند.

- از ذبح دام در محیط خارج از کشتارگاه مانند منازل یا معابر عمومی و در حضور مردم خودداری گردد.

- افرادی که زخم در دست دارند از ذبح دام یا خرد کردن گوشت دام خودداری نمایند.

- در صورت ذبح دام روی خون و ترشحات ریخته شده محلول سفید کننده خانگی با رقت ۱ به ۱۰۰ ریخته و پس از ۱۵ دقیقه با آب و صابون شسته شود.

- کاهش جمعیت کنه ها به وسیله مسدود کردن درزها و سوراخ های دیوار اماکن مسکونی و محل زیست حیوانات و ایجاد حمام ضد کنه و سمپاشی اماکن و بدن دام ها.

۳) جامعه:

جهت پیشگیری از بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو رعایت این نکات توسط تمامی افراد جامعه لازم می باشد:

- خودداری از مصرف جگر و گوشت تازه به صورت خام یا نیم پز.

- گوشت تازه را حداقل به مدت ۲۴ ساعت در یخچال نگهداری و سپس با پوشیدن دستکش نسبت به قطعه قطعه کردن آن اقدام گردد.

- جگر قبل از مصرف به مدت ۴۸ ساعت در یخچال نگهداری شود. سپس به خوبی پخته و مصرف گردد.

- در صورتی که فردی بعد از مسافرت به مناطق روستایی و تماس با دام یا گوشت تازه دچار تب، سردرد، درد عضلات و خونریزی شد، **سریعا به مراکز بهداشتی درمانی مراجعه کند**

- محافظت از گزش کنه در مناطق روستایی با استفاده از مواد دورکننده حشرات، پوشاندن بدن با استفاده از دستکش و لباس آستین بلند.

- از دستکاری و له کردن کنه بر روی پوست خودداری شود. در صورت گزش کنه، برای جدا کردن آن از پنس و به طریقی که قسمت دهانی کنه در پوست باقی نماند، اقدام نمایند. برای جدا کردن کنه می توان روغن یا وازلین را به سطح پشتی کنه مالید تا تنفسش قطع گردد و کم کم پوست را رها کند.

آیا در محلہ شما بیماری تب خونریزی دهنده کریمہ کنگو وجود دارد؟.....

چہ عواملی در شیوع بیماری تب خونریزی دهنده کریمہ کنگو در محلہ شما موثر است؟.....

مردم محلہ شما از از چہ راہ هایی بہ بیماری تب خونریزی دهنده کریمہ کنگو مبتلا می شوند؟.....

در بیماران مبتلا بہ بیماری تب خونریزی دهنده کریمہ کنگو محلہ شما چہ علائمی بیشتر دیدہ می شود؟.....

مردم محلہ شما برای پیشگیری از ابتلای بہ بیماری تب خونریزی دهنده کریمہ کنگو چہ اقداماتی انجام می دهند؟.....

مشکلات شناسایی شدہ در محلہ

.....-۱

.....-۲

.....-۳

.....-۴

.....-۵

بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) چیست؟

الف) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان چگونه است؟

درس دهم

▼ بحث عمومی

آیا تا به حال از نزدیک با کسی که دچار زخم سالک شده است برخورد کرده اید؟.....

وجود زخم های سالک در دست و صورت افراد چه مشکلاتی برای ایشان ایجاد می کند؟....

آیا می دانید این بیماری در کدام منطقه از ایران بیشتر دیده می شود؟.....

آیا می دانید این بیماری در کدام منطقه از جهان بیشتر دیده می شود؟.....

۱۰

دانستنی های سلامتی

سالک: یک بیماری شایع است که در آمریکای مرکزی و جنوبی، اروپا، آفریقا، مرکز آسیا و شبه جزیره هند دیده می شود. در هر ثانیه یک نفر به بیماری سالک مبتلا می گردد و سالانه بالغ بر ۱/۳ میلیون نفر به این بیماری مبتلا خواهند شد. در حال حاضر ۱۰ میلیون نفر در دنیا از این بیماری رنج می برند.

بالغ بر ۹۰٪ از موارد بیماری در کشور های افغانستان، پاکستان، ایران، عراق، سوریه، اردن، الجزایر، تونس، مراکش، عربستان سعودی، برزیل و پرو مشاهده می شود.

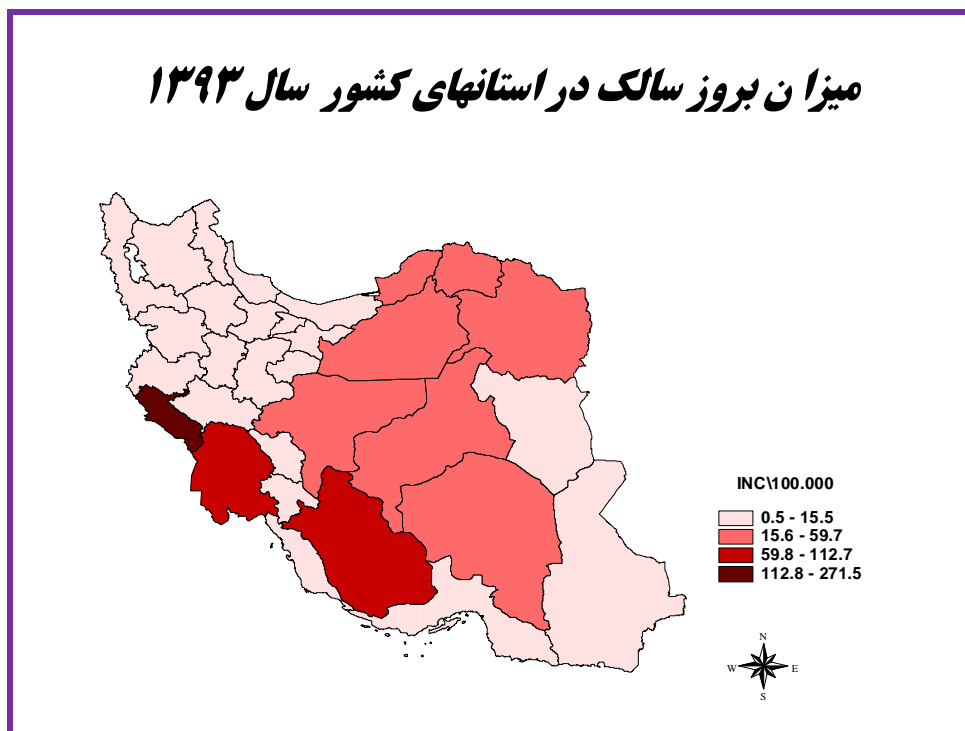
بیشترین موارد این بیماری در استان های خراسان جنوبی، خراسان رضوی، فارس و ایلام دیده شده است. شدت ابتلای به این بیماری در استان های خراسان شمالی، قم، سمنان، اصفهان، یزد و کرمان نیز بالا است.

-عوامل اجتماعی (فقر، دفع غیر بهداشتی زباله و فاضلاب) و آب و هوایی (آب و هوای گرم و خشک) در افزایش تعداد موارد بیماری موثر است.

ضایعات بد شکل و عوارض روحی و روانی از پیامد های ناگوار بیماری می باشد.

ضایعات بد شکل و عوارض رومی و روانی از پیامد های ناگوار بیماری می باشد.

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۲۶

ب) عامل بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) چیست؟

درس یازدهم

▼ یک ماجرا

اکبر آقا نگهبان یک کارخانه در خارج روستا است. محل دفع زباله های روستا در کنار کارخانه قرار دارد. از شش ماه قبل روی صورت دخترش برجستگی کوچک قرمزی تشکیل شده و به تدریج بزرگ تر شد. حالا روی صورت او یک زخم بزرگ ایجاد شده که مرتب از آن چرک خارج می شود. همسرش برای بهبود زخم از دارو های گیاهی استفاده می کرد. ولی زخم صورت دختر اکبر آقا بهتر نشد. او دخترش را برای درمان به شهر برد. دکتر به محض دیدن زخم گفت که دخترت مثل خودت سالک گرفته و جای زخم دست اکبر آقا را به او نشان داد. در مورد داستان بحث کنید و به سوالات زیر پاسخ دهید:

به نظر شما اکبر آقا و دخترش چگونه به این بیماری مبتلا شده اند؟

به نظر شما چه تفاوتی بین بیماری اکبر آقا و دخترش وجود دارد؟

آیا در میان خانوار های محله خود فردی را می شناسید که دارای علائم و بیماری مشابه باشد؟ در این مورد برای دوستان خود توضیح دهید؟

۱۱

دانستنی های سلامتی

عامل ایجاد بیماری سالک:

سالک یک بیماری پوستی است که توسط انگل تک سلولی به نام لیشمانیا ایجاد می شود. در ایران دو نوع سالک ناشی از لیشمانیا ماژور و لیشمانیا تروپیکا وجود دارد. بیش از ۷۰٪ موارد سالک در ایران به دلیل لیشمانیا ماژور می باشد.

راه انتقال بیماری سالک :

این بیماری توسط گزش پشه خاکی از حیوانات آلوده (جوندگان و سگ) و یا انسان مبتلا به انسان سالم منتقل می شود و علائم بیماری معمولاً ۳ ماه تا یک سال بعد از گزش ظاهر می گردد.

پس از چند هفته تا چند ماه از گزش پشه خاکی آلوده، برجستگی کوچک قرمز رنگی ظاهر شده که بتدریج بزرگ و بزرگ تر شده و مرکز آن زخم می‌گردد. تعداد ضایعات معمولاً یکی است ولی ممکن است متعدد باشد.

انواع بیماری سالک:

۱) سالک ناشی از لیشمانیا ماژور (سالک مرطوب):

دارای ترشحات چرکی در روی زخم است و اطراف آن قرمز و برجسته است که به همین دلیل به آن نوع مرطوب گفته می‌شود.

۲) سالک ناشی از لیشمانیا تروپیکا (سالک خشک):

ابتدا محل گزش پشه خاکی، بصورت یک برجستگی کوچک روی پوست است ولی بعداً بصورت زخم در آمده که قطر آن به چند سانتیمتر هم ممکن است برسد. پس از حدود یک سال، این ضایعه خوب شده و جای زخم بدون ترشح و چرک باقی می‌ماند. سالک خشک در بهار و اوائل تابستان شیوع دارد.

احتمال عفونت ضایعه با باکتری‌ها نیز وجود دارد که در بیمار ایجاد عوارض می‌کند. ضایعات معمولاً بدون درد و خارش هستند.

پ) بیماری لیثمانیوز جلدی(سالک) از چند مرحله تشکیل شده است ؟

درس دوازدهم

▼ سخنرانی

از کارشناس واحد پیشگیری از بیماری های مرکز بهداشت یا پزشک مرکز دعوت نمائید
به کلاس شما بیاید و به سوالات زیر پاسخ دهد؟

بیماری لیثمانیوز جلدی(سالک) از چند مرحله تشکیل شده است؟.....

.....

بیماری لیثمانیوز جلدی(سالک) چگونه درمان می شود؟.....

.....

۱۲

دانستنی های سلامتی

در مواجهه با این بیماری مراحل زیر دیده می شود:

مورد مشکوک به بیماری سالک:

وجود هر برجستگی کوچک یا هر نوع ضایعه پوستی منطبق با علائم بالینی به خصوص در نقاط باز بدن که بیش از ۱۴ روز طول کشیده باشد.

مورد محتمل بیماری سالک:

مورد مشکوک به همراه وجود سابقه بیماری در منطقه، یا سابقه ابتلای به سالک در همان محل و احتمال عود آن.

مورد قطعی بیماری سالک:

دیدن انگل در اسمیر(نمونه تهیه شده) تهیه شده از ضایعه پوستی.

درمان بیماری سالک:

درمان سالک به دو صورت موضعی و تزریق عضلانی انجام می گیرد.

جهت درمان موضعی تزریق داخل ضایعه هفته ی یک بار انجام می گیرد.

درمان عمومی شامل تزریق عضلانی می باشد که در سالک ناشی از لیثمانیا ماژور ۲ هفته و در سالک ناشی از لیثمانیا تروپیکا ۳ هفته می باشد.

ث) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) کدامند؟

درس سیزدهم

▼ کار گروهی

رحیم آقا اهل یکی از روستاهای استان خراسان جنوبی است. او به همراه خانواده هر سال برای دیدار با بستگان به روستا می روند. امسال در این روستا سه مورد سالک جدید دیده شده است. خانواده آقا رحیم دام پرور هستند و در نزدیکی محل نگهداری دام زندگی می کنند.

به دو گروه تقسیم شوید و اقدامات پیشگیرانه برای بیماری سالک را در سه گروه جدول زیر مشخص کرده و در جدول بنویسید و در مورد پاسخ هر گروه بحث کنید.

شورا یا دهرداری روستا	بهورز خانه بهداشت روستا	خانواده آقا رحیم

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۳۰

اقدامات انجام شده برای پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک به سه گروه تقسیم می شود:

اقداماتی که توسط جامعه باید انجام شود:

- ✓ استفاده از پشه بند، توری و پرده با منافذ ریز و آغشته به سم دلتامترین به خصوص در هنگام غروب و در طول شب.
- ✓ استفاده از لباس های کاملاً پوشیده با آستین های بلند و شلوار بلند به خصوص هنگام غروب و در طول شب.
- ✓ استفاده از پماد های دورکننده حشرات به خصوص در هنگام غروب و در طول شب.
- ✓ عدم رفت و آمد به مناطق آلوده در هنگام غروب و در طی شب.
- ✓ عدم نگهداری دام ها در نزدیکی مناطق مسکونی.

اقداماتی که توسط کارکنان مراکز بهداشتی درمانی باید انجام شود:

- ✓ بیماریابی فعال در کانون های شهری و کانون های جدید آلودگی.
- ✓ در صورت بروز ضایعه پوستی که بیش از ۱۴ روز طول کشیده باشد، به سالک مشکوک بوده و باید بررسی شود.
- ✓ تداوم و تکمیل دوره درمانی.
- ✓ رعایت پانسمان محل زخم تا زمان بهبود به نحوی که روی زخم باز نباشد.
- ✓ ارتقای آگاهی جامعه در مورد اهمیت سالک، راه های انتقال و اقدامات پیشگیری کننده.

اقداماتی که باید توسط سایر سازمان ها انجام گیرد:

- ✓ جمع آوری به موقع زباله ها و نخاله های ساختمانی و امثال آن ها و انتقال به مکانی با فاصله مناسب از اماکن مسکونی.
- ✓ تخریب خانه های مخروبه و انتقال نخاله ها به مکانی با فاصله مناسب.
- ✓ کنترل جمعیت جوندگان.
- ✓ از بین بردن سگ های ولگرد.
- ✓ پاستوریزه کردن کود ها.
- ✓ عدم ساخت اماکن مسکونی و مجتمع های صنعتی، سیاحتی و ورزشی در مجاورت لانه های جوندگان.

▼ در محله

آیا در محله شما بیماری سالک وجود دارد؟.....

.....

چه عواملی در شیوع بیماری سالک در محله شما موثر است؟.....

.....

آیا مردم محله شما از نحوه ی سرایت بیماری سالک مطلع هستند؟.....

.....

مردم محله شما برای پیشگیری از ابتلای به بیماری سالک چه اقداماتی انجام می دهند؟

.....

مشکلات شناسایی شده در محله

.....-۱

.....-۲

.....-۳

.....-۴

.....-۵

بیماری لیشمانیوز احشایی (کالا آزار) چیست؟

الف) شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالا آزار) چگونه است؟

درس چهاردهم

▼ سخنرانی

از کارشناس واحد پیشگیری از بیماری های مرکز بهداشت دعوت نمائید به کلاس شما بیاید و ضمن توضیح درمورد بیماری لیشمانیوز احشایی به سوالات زیر پاسخ دهد؟

علت اهمیت آشنایی با بیماری لیشمانیوز احشایی (کالا آزار) چیست؟.....

بیماری لیشمانیوز احشایی (کالا آزار) در کدام منطقه از ایران بیشتر دیده می شود؟.....

بیماری لیشمانیوز احشایی (کالا آزار) چگونه منتقل می گردد؟.....

۱۴

دانستی های سلامتی

بیماری لیشمانیوز احشایی (کالا آزار) به سه دلیل دارای اهمیت می باشد:

- ✓ مرگ ۱۰۰٪ بیماران در صورتی که درمان نشوند.
- ✓ اختلال در سیستم ایمنی حتی در صورت درمان.
- ✓ ابتلای بیشتر در کودکان اتفاق می افتد.

سالانه ۵۰۰/۰۰۰ مورد جدید و حداقل ۳۰/۰۰۰ مرگ ناشی از کالا آزار در جهان روی می دهد. کالا آزار در ایران از نوع مدیترانه ی بوده و بیشتر در کودکان (بخصوص گروه سنی زیر ۵ سال) دیده می شود. این بیماری در ایران کم و بیش در تمام استان های کشور گزارش شده و البته در بعضی مناطق کشور وفور بیشتری دارد. استان هایی که بیشترین مورد بیماری را دارند شامل: استان فارس، کرمان، سیستان و بلوچستان، اردبیل، آذربایجان شرقی و تهران.

کالا آزار در ایران از نوع قابل انتقال از حیوان به انسان است و انسان به طور تصادفی به این بیماری مبتلا می شود.

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۳۳

ناقل بیماری: پشه های خاکی که در مناطق شمال غرب و در مناطق جنوبی کشور هستند، می باشد.

چرخه زندگی انگل: انگل تک سلولی بیماری کالآزار در سگ های آلوده وجود دارد و این انگل پس از خون خواری توسط پشه خاکی وارد بدن آن می شود و در خون خواری مجدد از انسان انگل وارد بدن انسان می گردد.

پراکندگی جغرافیایی کالآزار در استانهای کشور سال ۱۳۹۳

چرخه ابتلای به بیماری کالآزار

ب) بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) دارای چه علائمی می باشد؟

درس پانزدهم

▼ چند نمونه

چند ماهی است که در یکی از روستاهای استان فارس افراد با علائم زیر به مرکز بهداشتی درمانی مراجعه می کنند:

- کودک سه ساله ی که تب های نا منظمی دارد، رنگ پریده و کم خون است.

- کودک ۱۰ ساله ی که دچار بی اشتهاپی و کاهش وزن شده است.

- پسر نوجوانی که شکم او بسیار بزرگ شده است.

- دختری که دچار خونریزی داخلی است و در معاینه کبد وی بزرگتر از حد عادی است.

در مورد هریک از نمونه ها بحث کنید.

.....

آیا نمونه های مشابه با موارد بالا در محله شما وجود دارد؟

.....

▼ سخنرانی

از پزشک مرکز دعوت نمائید به کلاس شما بیاید و به سوالات زیر در مورد بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) پاسخ دهد:

بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) چه علائمی دارد؟

علت مرگ افراد مبتلا به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) چیست؟

موارد مشکوک و محتمل و قطعی ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) کدام است؟

۱۵

دانستنی های سلامتی

علائم بالینی بیماری کالاآزار:

دوره کمون بیماری از هفته ها تا ماه ها متفاوت می باشد. علائم مشخصه بیماری شامل: تب نامنظم طولانی و خفیف، کاهش وزن، بزرگی طحال و کبد (خصوصا بزرگی طحال)، کم خونی و کاهش گلبول های سفید و کاهش پلاکت های خون می باشد.

بیماری با تب و بی قراری شروع شده و با کاهش وزن، بزرگی طحال و کبد ادامه یافته و در نهایت پس از ۲ تا ۳ سال موجب مرگ می شود. موارد حاد بیماری همراه با تب بالا و لرز می باشد و در نهایت در طی ۶ تا ۱۲ ماه موجب مرگ فرد می گردد. علت مرگ معمولا در اثر عفونت های ثانویه و خونریزی های داخلی می باشد. بعضی از عفونت های خفیف هم خود بخود بهبود می یابند.

مورد مشکوک: بیمار با تب بیشتر از دو هفته که ممکن است با علائمی نظیر بزرگی طحال و کبد، کم خونی، رنگ پریدگی، بی اشتها و کاهش وزن همراه باشد.

مورد محتمل: مورد مشکوک با سابقه اپیدمیولوژیک مثبت شامل زندگی در کانون های بومی بیماری یا سابقه مسافرت به این مناطق.

داوطلبان سلامت می توانند در صورتی که افرادی را با علائم موارد مشکوک و محتمل ابتلای به بیماری در بین خانوار های خود مشاهده کردند، آنان را جهت تشخیص قطعی به پزشک مرکز بهداشتی درمانی جهت پیگیری بیشتر و تشخیص معرفی نمایند.

علائم مشخصه بیماری شامل : تب های نامنظم طولانی و ففیف ، کبد بزرگ ، کاهش وزن ، فصوصا بزرگی طمال می باشد.

پ) راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیثمانیوز احشایی (کالاآزار) کدامند؟

درس شانزدهم

کارگروهی

به دو گروه تقسیم شوید و با مشورت یکدیگر راه های پیشگیری از بیماری لیثمانیوز احشایی (کالاآزار) را بررسی کرده و نظرات خود را در جدول زیر بنویسید و در مورد پاسخ هر گروه بحث کنید.

راه های انتقال بیماری لیثمانیوز احشایی (کالاآزار)	راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیثمانیوز احشایی (کالاآزار)

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۳۷

راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری کالاآزار شامل:

- ✓ کنترل ناقلین (مبارزه با پشه خاکی و جلوگیری از زاد و ولد آنها و سمپاشی برای از بین بردن پشه خاکی های بالغ).
- ✓ کنترل مخزن، کنترل جمعیت سگ های ولگرد و اتلاف سگ های صاحب دار آلوده، ایمن سازی سگ ها.
- ✓ بیماریابی فعال و غیر فعال جهت تشخیص و درمان به موقع بیماران.
- ✓ شناسایی سگ های صاحب دار آلوده و اتلاف سگ های آلوده.
- ✓ استفاده از قلاذه های آغشته به سم دلتامترین در سگ های خانگی (این سم به مرور وارد بافت چربی پوست سگ می شود).
- ✓ آموزش پزشکان، بهورزان و کادر بهداشتی - درمانی شبکه بهداشت و درمان.
- ✓ آموزش جامعه در مورد راه های انتقال، علائم بالینی و پیشگیری بیماری.
- ✓ بهسازی محیط به منظور محدود کردن محل های تجمع سگ های ولگرد، از بین بردن شکاف ها و درز های طبقات اولیه ساختمان که محل زندگی پشه ها می باشد.
- ✓ نصب توری مناسب در منازل.
- ✓ سمپاشی همه اماکن و خانه های مجاور مکان هایی که در سه سال گذشته دارای بیمار مبتلا به کالا آزار بوده اند.
- ✓ محافظت اشخاص از گزش پشه خاکی با زدن پشه بند یا تجویز دارو های دافع حشرات (به خصوص در حوالی غروب آفتاب تا طلوع خورشید که پشه حداکثر فعالیت را دارد).
- ✓ دفع صحیح زباله و فضولات دامی و انسانی.

▼ در محله

آیا در محله شما بیماری کالآزار وجود دارد؟

.....

چه عواملی در شیوع بیماری کالآزار در محله شما موثر است؟

.....

آیا مردم محله شما از نحوه سرایت بیماری کالآزار مطلع هستند؟

.....

مردم محله شما برای پیشگیری از ابتلای به بیماری کالآزار چه اقداماتی انجام می دهند؟

.....

.....

مشکلات شناسایی شده در محله

.....-۱

.....-۲

.....-۳

.....-۴

.....-۵

چگونه پیام هایمان را به مردم منتقل کنیم؟

بر اساس بحث هایی که در جلسات قبلی داشته اید و نتایج آن را در قسمت «در محله» نوشته اید، برای انتقال پیام به مردم محله برنامه ریزی کنید.

• انتخاب پیام های مناسب

مسائلی که در محله ی شما وجود دارد، روی تخته یادداشت کنید. درباره ی شدت هر مسئله بحث کنید. چه تعداد از مردم محله با آن مسئله روبرو هستند؟ کدام مسئله خطر بیشتری دارد؟

سپس درباره ی مسائلی که یادداشت کرده اید، رأی گیری کنید. ۵ مسئله را که مهم تر از بقیه هستند در جدول زیر یادداشت کنید.

شماره	مسائل بهداشتی مهم محله ی ما
۱	
۲	
۳	
۴	
۵	

سپس برای حل مسائل برنامه ریزی کنید. مردم محله ی شما به چه آموزش هایی بیشتر احتیاج دارند؟ با چه روشی باید مردم را آموزش داد؟ چه کار دیگری جز آموزش می توان برای این مسائل انجام داد؟ نتیجه بحث هایتان را در جدول صفحه ی بعد بطور خلاصه بنویسید:

شماره	برای حل کدام مسئله؟	چه کاری باید کرد؟	چه کسی مسئول این کار خواهد بود؟	این کار چه زمانی انجام خواهد شد؟

توجه کنید: اگر برنامه هایی که در این جدول می نویسید اجرا نکنید، کار خود را ناقص رها کرده‌اید. فقط زمانی به یادگیری کتاب دیگری بپردازید که پیام هایتان را به مردم محله منتقل کرده باشید.

• تهیه مواد آموزشی

اگر در جدول برنامه‌ریزی خودتان تهیه مواد آموزشی مثل پوستر، پمفلت، جزوه، روزنامه دیواری، شعار و... هم دارید، به صورت گروهی در کلاس این مواد را تهیه کنید.

شماره	نوع مواد آموزشی	موضوع و پیام های اصلی	افراد مسئول انجام کار	زمان	وسائل مورد نیاز

• سخنرانی (چهره به چهره)

شما باید خودتان را برای آموزش مردم آماده کنید و این کار به تمرین نیاز دارد. بهتر است در کلاس خود درباره‌ی مسائلی که در محله‌ی شما اهمیت بیشتری دارند، سخنرانی کنید تا هم آمادگی بیشتری کسب کنید و هم اگر اشکالی در گفته‌های شما هست، با کمک مربی و سایر داوطلبان سلامت آن را بر طرف کنید. برای اینکه سخنان شما برای مردم محله تان قابل قبول باشد، چه کار باید بکنید؟ برای این سخنرانی‌ها بصورت تمرینی برنامه‌ریزی کنید. (در صورت توانایی داوطلبان سلامت با همکاری و نظارت مربی می‌توانید این سخنرانی را برای مردم دیگر انجام دهید).

شماره	موضوع سخنرانی	سخنران	تاریخ

• ایفای نقش

برای انتقال پیام به تک تک مردم باید روش صحیح گفتگو با آن‌ها را دانست و به تدریج در این کار ماهر شد. بهترین راه تمرین ارتباط با دیگران ایفای نقش است. در حضور مربی و سایر داوطلبان سلامت درباره‌ی همه‌ی مسئله‌ها، سؤال‌ها و ماجراهای این کتاب یک ایفای نقش انجام دهید. بحث بعد از ایفای نقش مهم‌تر از خود آن است. فراموش نکنید که در این بحث‌ها، باید درباره‌ی نقش‌ها صحبت کنید، نه درباره‌ی افراد. شاید بخواهید از قبل برای ایفای نقش تمرین کنید. بنابراین برای زمان اجرای ایفای نقش برنامه‌ریزی کنید.

شماره	ماجرای ایفای نقش	تعداد بازیگران	اسامی بازیگران	تاریخ اجرا

برای اینکه بدانید آیا مطالب این کتاب را به خوبی یاد گرفته اید، آن‌ها را در خاطر دارید و از آن‌ها به شکل صحیحی استفاده می‌کنید، سؤالات زیر را از خود بپرسید:

▼ آیا می‌دانم؟

- ۱) بیماری‌های منتقله از ناقلین چه اهمیتی دارند؟
- ۲) بیماری‌های منتقله از ناقلین کدامند؟
- ۳) چه عوامل در ایجاد بیماری‌های منتقله از ناقلین موثر است؟
- ۴) از چه راه‌هایی می‌توان از ابتلای به بیماری‌های منتقله از ناقلین پیشگیری کرد؟
- ۵) ابتلای به بیماری دنگ چه علائمی دارد؟
- ۶) ابتلای به بیماری دنگ چه مراحل دارد؟
- ۷) از چه راه‌هایی می‌توان از ابتلای به بیماری دنگ پیشگیری کرد؟
- ۸) بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو از چه راه‌هایی انتقال می‌یابد؟
- ۹) بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو چه علائمی دارد؟
- ۱۰) از چه راه‌هایی می‌توان از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو پیشگیری کرد؟
- ۱۱) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان چگونه است؟
- ۱۲) چه عاملی باعث بروز بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) می‌شود؟
- ۱۳) ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) چه مراحل دارد؟
- ۱۴) از چه راه‌هایی می‌توان از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) پیشگیری کرد؟
- ۱۵) وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) چگونه است؟
- ۱۶) ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) چه علائمی دارد؟
- ۱۷) از چه راه‌هایی می‌توان از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) پیشگیری کرد؟

▼ آیا می‌توانم؟

- ۱) بیماری‌های منتقله از ناقلین را در محله شناسایی کنم؟
- ۲) اهمیت بیماری‌های منتقله از ناقلین را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۳ عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین را به مردم محله آموزش بدهم؟
۴ راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری های منتقله از ناقلین را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۵ علائم ابتلای به بیماری دنگ را در محله شناسایی کنم؟

۶ مراحل ابتلای به بیماری دنگ را به مردم محله آموزش بدهم؟

۷ راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۸ راه های انتقال بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۹ علائم ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را در محله شناسایی کنم؟

۱۰ راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۱۱ وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۱۲ عامل موثر در بروز بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۱۳ مراحل ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را به مردم محله آموزش بدهم؟

۱۴ راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را برای مردم محله توضیح بدهم؟

۱۵ وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) را به مردم محله آموزش بدهم؟

۱۶ علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) را در محله شناسایی کنم؟

۱۷ راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) را برای مردم محله توضیح بدهم؟

▼ آیا پیام ها را به مردم منتقل کرده ام؟

۱ آیا مردم محله را با نام بیماری های منتقله از ناقلین آشنا کرده ام؟

۲ آیا عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین را برای مردم محله توضیح داده ام؟

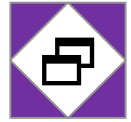
۳ آیا راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری های منتقله از ناقلین را برای مردم محله شرح داده ام؟

- ۴) آیا علائم ابتلای به بیماری دنگ را برای مردم محله توضیح داده ام؟
- ۵) آیا مراحل ابتلای به بیماری دنگ را برای مردم محله شرح داده ام؟
- ۶) آیا راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ را به مردم محله آموزش داده ام؟
- ۷) آیا راه های انتقال بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را برای مردم محله توضیح داده ام؟
- ۸) آیا علائم ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را برای مردم محله شرح داده ام؟
- ۹) آیا راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را به مردم محله آموزش داده ام؟
- ۱۰) آیا علائم ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را برای مردم محله شرح داده ام؟
- ۱۱) آیا وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان را برای مردم محله توضیح داده ام؟
- ۱۲) آیا عامل موثر در بروز بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را برای مردم محله شرح داده ام؟
- ۱۳) آیا مراحل ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را به مردم محله آموزش داده ام؟
- ۱۴) آیا راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را برای مردم محله شرح داده ام؟
- ۱۵) آیا وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) را برای مردم محله توضیح داده ام؟
- ۱۶) آیا علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) را به مردم محله آموزش داده ام؟
- ۱۷) آیا راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالآزار) را برای مردم محله شرح داده ام؟

▼ آیا کارهای ما مؤثر بوده است؟

- ۱) آیا مردم محله شما می توانند بیماری های منتقله از ناقلین را نام ببرند؟
- ۲) آیا مردم محله شما عوامل موثر در ایجاد بیماری های منتقله از ناقلین را شناسایی کرده اند؟

- ۳) آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری دنگ را می دانند؟
- ۴) آیا مردم محله شما مراحل ایجاد بیماری دنگ را می شناسند؟
- ۵) آیا مردم محله شما راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری دنگ را می دانند؟
- ۶) آیا مردم محله شما راه های انتقال بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را می شناسند؟
- ۷) آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را می دانند؟
- ۸) آیا مردم محله شما راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری تب خونریزی دهنده کریمه کنگو را شناسایی کرده اند؟
- ۹) آیا مردم محله شما وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) در ایران و سایر کشورهای جهان را می دانند؟
- ۱۰) آیا مردم محله شما عامل موثر در بروز بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را می شناسند؟
- ۱۱) آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را می دانند؟
- ۱۲) آیا مردم محله شما مراحل ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را می شناسند؟
- ۱۳) آیا مردم محله شما راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) را شناسایی کرده اند؟
- ۱۴) آیا مردم محله شما وضعیت شیوع بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را می دانند؟
- ۱۵) آیا مردم محله شما علائم ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را می دانند؟
- ۱۶) آیا مردم محله شما راه های پیشگیری از ابتلای به بیماری لیشمانیوز احشایی (کالاآزار) را می شناسند؟

چگونه فرآیند انتقال پیام های بهداشتی به مردم را ارزیابی کنیم؟

برای اینکه بدانید آیا مطالب این کتاب به درستی به خانوارها منتقل شده و بخواهید میزان تأثیر آن را بررسی کنید، مراحل زیر را با کمک داوطلبان سلامت انجام دهید.

▼ مرحله اول

قبل از آموزش این کتاب به داوطلبان سلامت، با استفاده از پرسشنامه‌ی انتهایی همین بخش میزان آگاهی، نگرش و عملکرد ۱۰ درصد از خانوارهای تحت پوشش هر داوطلب سلامت را مورد سنجش قرار دهید.

▼ مرحله دوم

پس از آموزش محتوی کتاب، با توجه به شرایط و نیاز مردم محله که در طی دوره ی آموزشی و ضمن انجام بحث های «در محله» بررسی و دسته بندی گردیده، انتقال پیام ها، توسط داوطلبان سلامت محلات به خانوارهای تحت پوشش صورت می گیرد. نظارت مربی بر چگونگی انجام آموزش در محله ضروری است. این قسمت از کار مربی بخشی از آموزش داوطلبان محسوب می شود.

▼ مرحله سوم

به فاصله یک ماه پس از اتمام آموزش محتوی کتاب، لازم است مربی با همکاری داوطلبان سلامت مجدداً میزان افزایش آگاهی، نگرش و عملکرد همان خانوار های انتخاب شده در مرحله ی اول را مورد سنجش قرار دهد.

▼ مرحله چهارم

در صورتی که میزان افزایش آگاهی و نگرش خانوار ها کمتر از ۳۵ درصد بود مجدداً جهت انتقال پیام ها برنامه ریزی شود.

☐	☐	☐	شماره پرسشنامه
☐			قبل از آموزش
☐			بعد از آموزش

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
مرکز بهداشت استان.....

پرسشنامه بررسی میزان آگاهی و نگرش خانوارهای تحت پوشش داوطلب سلامت در مورد بیماری های منتقله از ناقلین

این پرسشنامه از طریق مصاحبه داوطلب سلامت با مادر یا یکی از اعضای آگاه خانوار تکمیل می شود.

الف - اطلاعات عمومی:

- ۱- نام شهرستان:
- ۲- نام واحد مجری برنامه:
- ۳- نام مربی:
- ۴- نام داوطلب سلامت:
- ۵- شماره خانوار:
- ۶- آدرس خانوار:
- ۷- تاریخ / / ۱۳

سوالات

۱) کدامیک از این موجودات زیر عامل انتقال بیماری های منتقله از ناقلین هستند؟

الف) پشه

ب) کنه

پ) پشه خاکی

ت) همه موارد

۲) این بیماری جزء بیماری های منتقله از ناقلین نیست؟

الف) مالاریا

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۴۹

(ب) سالک

(پ) کالآزار

(ت) تب مالت

(ج) تب خونریزی دهنده کریمه کنگو

۳) کدامیک از عوامل زیر در انتقال بیماری های منتقله از ناقلین موثر است؟

(الف) شغل افراد (دامپروری، قصابی).

(ب) دفع غیر بهداشتی زباله.

(پ) محیط های غیر بهداشتی و شلوغ.

(ت) هر سه مورد.

۴) کدام یک از این موارد جزء راه های پیشگیری از بیماری های منتقله از ناقلین می باشد؟

(الف) استفاده از دستکش و وسایل حفاظت فردی در هنگام ذبح دام.

(ب) نصب توری و پرده مناسب بر پنجره ها و درب منازل.

(پ) بهسازی محیط جهت عدم تجمع آب های راکد.

(ت) جمع آوری به موقع نخاله ها و زباله ها و معدوم کردن مناسب آن ها.

(ج) همه مورد.

۵) از علائم بیماری دنگ می باشد؟

(الف) سردرد شدید.

(ب) درد عضلات خصوصا پشت، کمر و مفاصل.

(پ) برافروختگی صورت، قرمزی پوست.

(ت) ضایعات جلدی به صورت راش و پرخونی چشم.

(ج) همه ی موارد فوق.

۶) بیماری دنگ از چند مرحله تشکیل شده است؟

(الف) بیماری دنگ بدون علائم هشدار دهنده.

(ب) بیماری دنگ با علائم هشدار دهنده.

(پ) دنگ شدید.

(ت) هر سه مورد.

۷) موثرترین راه های کنترل بیماری دنگ کدام است؟

(الف) غیر قابل نفوذ کردن محل نگهداری آب مانند کولرها، منابع، کوزه ها، سطل ها.

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۵۰

(ب) جمع آوری صحیح زباله، برقراری سیستم های مناسب جمع آوری فاضلاب.
(پ) استفاده از لباس های کاملا پوشیده و آستین بلند.
(ت) همه موارد.

۸) راه های انتقال بیماری تب کریمه کنگو به انسان کدامند؟

(الف) گزش توسط کنه یا دستکاری و له کردن آن بر روی پوست.
(ب) تماس با خون و ترشحات، پوست و لاشه حیوان آلوده در هنگام ذبح دام، کمک به وضع حمل دام و یا قطعه قطعه کردن گوشت تازه، خوردن جگر خام و نیم پز دام آلوده.
(پ) تماس با خون و ترشحات آلوده بیماران.
(ت) هر سه مورد.

۹) مهم ترین علامت بیماری تب کریمه کنگو چیست؟

(الف) تب و لرز شدید.
(ب) دردهای عضلانی و استخوانی.
(پ) خونریزی از مخاط (بینی، رحم، دهان، چشم)، وجود خون در ادرار و مدفوع.
(ت) درد در ناحیه شکمی.

۱۰) از راه های پیشگیری از بیماری تب کریمه کنگو می باشد؟

(الف) خودداری از مصرف جگر تازه و گوشت تازه به صورت خام یا نیم پز.
(ب) خودداری از دستکاری و له کردن کنه بر روی پوست.
(پ) محافظت از گزش کنه در مناطق روستایی با استفاده از مواد دورکننده حشرات.
(ت) هر سه مورد.

۱۱) ناقل بیماری سالک کدام است؟

(الف) پشه خاکی

(ب) کک

(پ) ساس

(ت) حلزون

۱۲) سالک در چه فصلی شایع می شود؟

(الف) بهار و اوائل تابستان

(ب) پاییز

آشنایی با بیماری های منتقله از ناقلین ۵۱

پ) زمستان

ت) تابستان

۱۳) تفاوت سالک خشک و مرطوب در در سالک مرطوب می باشد.

۱۴) شایعترین نوع سالک در کشور ایران سالک می باشد.

۱۵) برجستگی کوچک یا هر نوع ضایعه پوستی منطبق با علائم بالینی به خصوص در نقاط باز بدن که بیش از ۱۴ روز طول کشیده در کدام مورد بیماری لیشمانیوز جلدی (سالک) است؟

الف) مورد مشکوک

ب) مورد محتمل

پ) مورد قطعی

۱۶) مهم ترین راه های پیشگیری از بیماری سالک توسط جامعه کدام است؟

الف) عدم نگهداری دام ها در نزدیکی مناطق مسکونی.

ب) استفاده از لباس های کاملاً پوشیده با آستین های بلند و شلوار بلند به خصوص هنگام غروب و در طول شب.

پ) استفاده از پشه بند، توری و پرده با منافذ ریز.

ت) هر سه مورد.

۱۷) چرا توجه به پیشگیری از بیماری کالآزار اهمیت دارد؟

الف) مرگ ۱۰۰٪ بیماران در صورتی که درمان نشوند.

ب) در موارد حاد و شدید حتی در صورت درمان منجر به مرگ می شود.

پ) کودکان بیشتر مبتلا می شوند.

ت) هر سه مورد.

۱۸) علائم بالینی بیماری کالآزار شامل:

الف) تب های نامنظم طولانی و خفیف.

ب) بزرگیطحال و کبد.

پ) کم خونی و کاهش گلبول های سفید و کاهش پلاکت های خون.

ت) کاهش وزن.

ج) همه موارد.

۱۹) چرخه بیماری کالآزار شامل:

الف) سگ سانان، پشه خاکی، انسان.

ب) سگ سانان، کک، انسان.

پ) گوسفند، پشه خاکی، انسان.

ت) گوسفند، کک، انسان.

۲۰) مهم ترین راه های پیشگیری از بیماری کالآزار شامل:

الف) شناسایی سگ های صاحب دار آلوده و اتلاف سگ های آلوده.

ب) کنترل ناقلین (مبارزه با پشه خاکی و جلوگیری از زاد و ولد آنها، سمپاشی

برای از بین بردن پشه خاکی های بالغ).

پ) محافظت اشخاص از گزش پشه خاکی با زدن پشه بند یا تجویز دارو های دافع

حشرات.

ت) دفع صحیح زباله و فضولات دامی و انسانی.

ج) همه موارد.

- 1-Dengue and severe dengue, N.117, Sep2013.
- 2- Mandell, Douglas and Bennetts. Principles & Practice of infectious diseases, (vo2) p2144-2145.
- 3-CDC, Case Definition - Dengue, Last updated: 25 October 2013, Clinical Description for Case Definition.
- ۴- ترجمه هاریسون، طب داخلی بیماری های عفونی (۲۰۱۲) ویراست ۱۸، صفحه ۳۶۹.
- 5-Fact sheet on Dengue and severe dengue, N.117 ,Sep2013.
- 6- Mandell, Douglas and Bennetts. Principles &Practice of infectious diseases, 7(vo2) p2144-2145.
- 7-CDC, Case Definition, Dengue, Last updated: 25 October 2013, Clinical Description for Case Definition.
- ۸- هاریسون، طب داخلی بیماریهای عفونی (۲۰۱۲) ویراست ۱۸، صفحه ۳۹۴-۳۹۵
- ۹- راهنمای مراقبت لیشمانیوز احشایی (کالآزار) در ایران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ۱۰- راهنمای کشوری مبارزه با بیماری تب خونریزی دهنده کریمه - کنگو .
- 11-WHO Recommended Surveillance standards, June1999.
- 12-WHO/Factsheet No.208: Crimean-Congo Haemorrhagic Fever Revised, Nov.2001.